

ракти, який стане в майбутньому для людини методом естетичного освоєння дійсності; естетична інформація повинна перетворитись зі знання в знання-значення, пережити людиною як відкриття; естетична діяльність по суті своїй - це здобуття значення, цінності шляхом порівняння нового враження з колишнім емоційним досвідом. На цій підставі підготовка естетичної інформації до уроку повинна протікати як співвідношення того, що естетично значиме в змісті для вчителя з тим, як це повинні засвоїти і пережити учні; зміст і діяльність - це джерела естетичного інтересу в особливій структурі навчання, організованого як сукупність настроювальних деталей. Тобто, якщо з навколишнього світу людина вибирає далеко не все, а тільки те, що для неї є значимим, то мабуть і вчитель особливо важливе і значне повинен зобразити в цікавій для учнів формі.

При спілкуванні на уроці для того, щоб учні краще засвоїли значення повідомленої інформації, необхідна особлива професійна манера поведінки людини в мовній діяльності. А.А. Леонтьєв виділяє основні характеристики ефективного процесу спілкування:

- 1) мова повинна бути соціально-педагогічно орієнтована, в ній враховуються знання людей, до яких звернена мова, мотиви, ціннісні орієнтації, характер і рівень інтересів, фонові відношення в даному колективі;
- 2) виступаючий, з одного боку, повинен спиратися на цей рівень, з другого - намагатися змінити його, тобто контролювати процес спілкування і змінювати його відповідно з метою і умовами впливу. Характер спілкування стає динамічним, завдяки цьому відбувається зрушення в системі цінностей слухачів.

Таким чином, рішення всіх цих дидактичних задач у значній мірі залежить від методики пошуку, організації та передачі естетичної інформації від педагога до учня.

З.М. Мірошник

Навчальна діяльність як один з основних напрямків соціалізації дитини

Однією з найголовніших сторін соціалізації особистості, яка передбачає інтелектуальний і особистісний розвиток дитини, набуття нею загально-людського життєвого досвіду є учбова діяльність. Центром уваги цієї діяль-

ності є формування у дитини теоретичного мислення, а також пов'язаних з ним теоретичних здібностей (аналіз, рефлексія та планування).

Аналіз будь-якого виду діяльності передбачає відокремлення та опис взаємозв'язку відповідних їй структурних компонентів - потреб, мотивів, задач, дій та операцій.

Передумова потреби в навчальній діяльності у вигляді пізнавальних інтересів виникає ще у дитини старшого дошкільного віку під час розвитку її сюжетної гри, всередині якої інтенсивно формуються уява і символічна функція (рання соціалізація). Сюжетно-рольова гра сприяє виникненню в дитини пізнавальних інтересів, але сама по собі вона повністю задовольнити їх не може. Це веде до того, що старші дошкільники ніби "переростають" ті можливості, які забезпечує ігрова діяльність. Дошкільник потребує уже більш глибоких джерел здобуття знань.

Перехід до школи дозволяє вийти дитині за межі свого життєвого досвіду (дитячий спосіб життя), зайняти нову життєву позицію й перейти до включення в навчальну діяльність, основним змістом якої є формування наукових понять.

В основі соціалізації дитини лежить можливість та необхідність розвитку в неї теоретичного мислення, що є основою та необхідною умовою успішного формування наукових понять.

Психології засвоєння учнями понять присвячено багато наукових праць загального характеру й праць, пов'язаних з викладанням окремого навчального предмету.

Вивчати процес формування в дітей наукових понять вперше почали в психології під керівництвом Л.С.Виготського. І сьогодні актуальні його положення про основні параметри, по яких можна робити висновки про зміни розумової діяльності в процесі навчання, зокрема в процесі оволодіння поняттями.

Відомо, що наукові поняття формуються в учнів у процесі навчальної діяльності. Керівна роль у цьому процесі належить учителеві. Він піклується про те, щоб учні правильно засвоїли поняття й могли вільно ними оперувати. Засвоєння наукових понять учнями неможливе без їх активної діяльності. Тобто, учень у цьому процесі виступає активним співучасником свого власного навчання й виховання.

Знання - це система понять, що є результатом багатовікової мислительної діяльності людства. Вони можуть стати надбанням учнів тільки через відповідні мислительні дії, що викликають підпорядковані їм акти сприйман-

ня, запам'ятовування та інші психічні процеси. Якщо структура навчальної діяльності спрощується, зводиться до сприймання й запам'ятовування готових істин, словесних формулювань, то поняття по-справжньому не засвоюються, і позитивний вплив навчання на розвиток особистості дуже зменшується.

Кожна система понять (граматичних, математичних, географічних та ін.) пов'язана з відповідною їй системою розумових дій, операцій. У навчанні така система випереджує наявний в учнів рівень розвитку мислення. Тим самим створюються внутрішні суперечності між заданим і наявним, що й стає рушійною силою розвитку мислительної активності учнів. Щоб перебороти ці суперечності, слід виробляти в учнів відповідні розумові дії, операції (аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення та ін.)

При догматичних методах навчання, які зводяться до повідомлення готових істин, ці суперечності в більшості учнів не розв'язуються, внаслідок чого мислення не піднімається на вищий рівень, поняття не стають справжнім надбанням, не стимулюють розвитку дитини, не відповідають вимогам соціалізації особистості.

Таким чином, основне завдання процесу соціалізації полягає в забезпеченні умов для становлення дитини як суб'єкту навчальної діяльності, який зацікавлений у самозміні й здатний до неї.

Н.І. Зеленкова

Розвиток пізнавальної самостійності школярів, як умова гуманізації навчально-виховного процесу.

Демократизація й гуманізація суспільства ставить перед школою одне з головних завдань - формування в підростаючого покоління загальнолюдських цінностей.

Повернення до людини як самоцінності суспільства вимагає зміцнення особистого фактору в оновленні суспільних відношень на сучасному етапі, зміцнення характеру навчально-виховного процесу.

Виконання цього завдання неможливе без гуманізації змісту загальноосвітньої школи. Проблема перетворення школи в майстерню людяності, майстерню гуманності хвилювала творчих людей і педагогів у різні історичні епохи, починаючи з Я.А. Коменського.

Це соціальна замовлення суспільства потребує від школи педагогічно обґрунтованої системи реалізації поставленої мети. Основними напрямками